

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Klein Klári, Klein Jenő rabbi-vallásnár leánya Budapest és Weisz József Jeruzsálem jegyesek.

Menyasszonyi imakönyv párnázott díszkötésben, retikulben, már 6 pengőtől. — Parókák prima kivitelben, Moskovitz-féle választékkal legolcsóbban. — Talisz, gyári lerakat. — Moskovitz Adolf, Debrecen, Pásti-u. 2.

ELADÓ BRILLIÁNS ékszerekért nagy árat fizetek. Mindennemű ékszer, óra jutányosan beszerezhető: Streicher Béla, Teréz körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegfizetősebb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Ujpest, Hajnal-u. 11. Budapesti telefon 495-119. Ékszerüzlet.

PARÓKÁT

legszébb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, ondiólást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász. Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

ארטה נשר

Karmel Friedmann
Pensió Józsefné

Budapest, Andrásy-út 43. Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbusszszekélyezés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kívánatra diéta — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

— BEKÜLDÖTT HIREK. A miskolci Tiferesz Bachurim új tisztikara: Id. Klein László elnök, Berger Ede ügyv. elnök, Zsupnik Mór titkár, Reismann Zoltán jegyző, Wald Géza pénztárnok, Rosenthal Ferenc ellenőr, Weingarten Áron gondnok, Deutsch Bernát könyvtárnok. — Az újpesti Tif. Bach. fényesen sikerült legénybúcsút rendezett Weingarten Dávid távozó elnökének tiszteletére. Bárány Samu és Gerstenfeld Sándor köszöntései után Mermelstein Miklós üdvözölte és átnyújtotta Weingarten Dávidnak az egyesület díszserlegét.

Eredeti angol szövet-
különlegességek

Kazár Nándor

posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u. 4. — Szombaton zárva

Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szőrmeáruil ellismerfen jutányosak

RUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-084

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri belkutatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyekben is.

VIDÉKI 35 éves szakácsnő, hosszú bizo- nyítványokkal, uriházhoz ajánlkozik. Fischer, VIII., Vig-utca 4. I. em. 7.

ORTH. HÁZASPÁR vállalja szeszárú-, fűszer-, liszt-, termény-üzlet és konyha vezetését szerény igénnyel. Esetleg gazdaságba is menne. Jelige: „Vegyes- iparja van.”

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

ZICHRAJN L'MAJSE cím alatt megje- lent kitűnő széfer a Chaszam Szajfér- ről, a halhatatlan gaon eljövendő szá- zadik Jahrzeitja alkalmából. Megren- delhető a szerzőnél: Schwarz József rabbi, Oradea, Piata M. Viteazul 5.

HASZNÁLT חוקים, רמב"ם, שו"ת, מנחות משניות, חומשים מנינים, יורה דעה, מנחות, állandóan nagy raktár, olcsó, angró árban. Moskovitz Adolf, Debrecen, Pás- ti-utca 2. (Válaszbélyeg.)

HÁZASSÁGOKAT eredményesen közve- tit: Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi- utca 111.

AZONNALRA keresek komoly, szorgal- mas, megbízható, jó eladó segédet, aki rőfös-divatáru és vegyes szakmában jártas. Teljes ellátás és fizetés. (Tan- ulót is felveszek teljes ellátással.) Geiger Sámuel, Nagyléta.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

ELSŐRENDŰ orth. kóser házikoszt Lu- kácsfürdő közvetlen közelében: III., Zsigmond-utca 21. II. 3.

KÉT kis gyermekem mellé, jó házból va- ló zsidó leányt keresek, ki a háztartás- ban is segíthetne. Neufeld-nyomda, Galánta.

JUGOSZLÁVIAI, jó anyagi viszonyok között élő, vallásos, intelligens zsidó- fiú nőül venne vallásos zsidóleányt 20 —24 évig, harmincezer pengő hozo- mányal. Választ „Mariage” jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10.

FIAM részére, jó üzleti pozícióban, 32 éves, szigorúan vallásos leányt kere- sek. Jelige: „Hozománnyal”.

HÁZTARTÁSBELI leány perfekt főzőnő felvétetik. Ugyancsak kézilányok cipő- gyárban alkalmaztatnak. Korona- cipőgyár, VI., Rózsa-utca 111.

FELESEGET keresek, aki Észak,- vagy Dél-Amerikába való bevándorlásomat lehetővé teszi: Jelige: „Boldogság.”

CIPÓKRÉM stb. készítéshez társulhat pár száz pengővel, főleg Pest.- Gyön- gyös-, Szeged-vidéki jó eladó. Jelige: „Közreműködő.”

BÁRMINEMŰ utazási állást elvállal 12 éves praxissal bíró fiatal fűszer-ve- gyeskereskedő. Jelige: „Felvidéki.”

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalmakra (barmiczóvó, chaszene, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes beki- ldesé ellenében, psettliit külön díjazás- sal, diszkréció mellett szállít: Braun Izráel rabbi, Bpest, Izabella-u. 36.

JÓMEGJELENESŰ fiatal böcher, kinek szép hangja van, elvenne olyan leányt, aki által Amerikába kijuthatna. Jeli- ge: „Diszkrét legyen.”

Fontos
figyelmeztetés!

Figyelmeztetjük híveinket, hogy a VII., Dob-u. 27. sz. alatti

Budapesti Hus-
árugyárSkrekről
tréfo árut gyárt

s így a fenti helyen levő főüz- letben, valamint egyéb buda- pesti és vidéki fióküzleteiben

forgalomba
hozott összes
gyártmányai

úgy mint: füstölthús, szalámi, virsli-félék, konzervek és egyéb termékek kimondottan

n'véló és tréfo

és annak élvezése vallástörvényi szempontból szigorúan tilos!!

A bpesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága és előljárósága.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., BÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Égész évre 20 pengő. Külföldre P 25

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein
Dezső:

Kétféle mérték

A zsidóság mai szomorú helyzetében sokan azt vallják, kár minden betűért, minden érvelésért, mert a gyűlölet vak és nem reagál a józan szóra, írásra. Ebben igazuk is van, mert már bölcseink szerint is, a gyűlölet megzavarja a normális gondolkodást. Viszont a teljes apátikus hallgatás a *consentire videtur* látszatát kelti, hogy az antiszemita sajtóban napról- napra ellenünk szórt hazugságokat, rágalmakat és egyoldalú uszító beállításokat hallgatólagnak elfogad- juk. Mert míg a szélső jobboldali sajtó egyik oldal- ról sunyi módon agyonhallgatja a nemzsidó bűnözők cselekedeteit, ugyanakkor a zsidó felekezethez tar- tozók vétkét öles betűkkel és természetesen mindig zsidó jelzővel kürtöli világgá. Pld. egy „ifjúsági ve- zér”, aki ott állott az egyetem aulájában és gummi- botjával vezényelt keresztény kollegáit a védtelen zsidó hallgatók ellen, a keresztény erkölcs és zsidó- gyűlöletnek ez az elszánt apostola most sorozatosan elkövetett bűncselekmények miatt van letartóztatva. Mikor a bator vezér, nyomában érezte a rendőrség embereit, leugrott a villamosról és egéruton akart kerekedni, ami azonban nem sikerült és így az igazságszolgáltatás kezébe került. Ez a vezér csupán „kisebbségi szépséghibákat” követett el: sikkasztást, csalást, okirat hamisítást és házasságcsédelgést, ami szélső jobboldali szemüvegen át regisztrálásra nem érdemes. Jámbor cselekedeteihez felbújtókat is vett igénybe, akik közül az egyiknek azt a derűs megbí- zatást adta, hogy a felhajtható partik közül lehet az illető zsidó is, a fő, hogy nagy hozománya legyen. Erre persze jó a gyűlölt faj is. Micsoda züllött gon- dolkodásra vall ennek a közönséges házasságcsédel- gőnek manipulációja. Ilyen alakok bolondítják, a mit sem sejtő jólelkű magyarokat és ezek mértelyezik meg a „társadalmi egysensulyt”.

Az ifjúsági vezér aljasságairól óvatosan hallga- tott az antiszemita sajtó, amely egyébként nagy für- geséggel és sippal-dobbal szokta hosszúlere eresztve közölni Kohn és Schwarz valutacsempészek manipu- lációit, amelyeket természetesen legszigorúbban eli- tülünk, mert a zsidó bűnözők gyalázatosságával semmi néven nevezendő szolidaritást nem vállalunk. A mi feljegyzésünk szerint ugyanis egyformán bünte- tendő a siber vagy izgató, az árárágító vagy lázító, a csaló vagy botrányt okozó, az uszoros vagy felfor- gató. A jogrend nem disztinquirhat zsidó, vagy nem- zsidó bűnözők között. Sajnálatos azonban, hogy az olvasóközönségnek napról-napra feltárlják az antiszemita front hazugságait és ferdtéseit, amely- lyel a romlatlan magyar lelkeket akarják meg-

mértelyezni. Így az egyik szélső jobboldali napilap aláírás nélkül közli egy keresztény urinó levelét, amelyben arról panaszkodik, hogy míg a „Magyar a magyarért” akció gyűjtése alkalmával a szegény ke- resztény munkások szívvel-lélekkel áldozták becsüle- tes filléreiket, ugyanakkor a Rombach-utcai lakosok szívtelenül viselkedtek és csak nagy kényszerrel lehe- tett ott valamit összegyűjteni. Ezzel a hazugsággal szembeállítjuk azt aényt, hogy eddig az akció túlnyomó részét éppen a zsidó áldozatkészség hozta össze jóval magasabb számarányban mint azt a fe- lekezeti viszonylat diktálná. Mi ezzel nem hivalko- dunk, mert izléstelennek tartjuk a hazafias kötele- ség fitogtatását. Nemzeti kötelesegteljesítés terén semmiféle felekezeti distinkciót nem ismerünk el, most azonban kényszerűségből kellett erre a körül- ményre rámutatnunk, hogy antiszemitaák hazug be- állításait a közvéleménynek bemutassuk.

Szomorú dekadenciája a mai kornak, hogy a mű- velt keresztény társadalomból nem hallatják szavukat az igazságszerető kiválóságok, akik végre erélyesen tiltakoznának a gyűlölködők herosztrateszi munkája ellen. Apátikusán és bizonyos szomorú fásultsággal nézik a régivágású magyar urak azt az erkölcsi rom- bolást, amit a gyűlölködők végeznek nemcsak a véd- telen zsidóság, hanem az ország jóhírnevének kiszá- ríthatatlan kárára. Majd ha a sors ismét helyreál- lítja a régi magyar lovagias türelmességet és szabad- ságszeretetet, mint egy rossz álomra fogunk vissza- gondolni a mai időkre, amikor a vak gyűlölet hullá- mai borították el a magyar társadalom területét. Fel- vetjük majd a kérdést, hogyan kerülhetek Rákóczi, Kossuth, Deák, Petőfi, Jókai, a Csákyk, Tiszák orszá- gába oly elemek, akik megtagadva a világszerte tisz- télt és elismert magyar nobilitást, annak helyébe a társadalmi széthúzást és felekezeti gyűlöletet ültet- ték. Ez az állapot azonban nemcsak bennünket, zsi- dókat sujt, hanem az egész magyar társadalmat, fe- lekezeti különbség nélkül. Mert eddig megszoktuk, hogy a közhivatalokban jólnevelt, művelt keresztény urak intézik a polgárok ügyeit elfogulatlanul, min- den felekezeti és egyéb megkülönböztetés nélkül. Ha azonban a fent körülírt ifjúsági vezérek ideológiája által félrevezetett és megmértelyezett új nemzedék kerül majd a hivatalokba, szenvedni fog az egész ma- gyar társadalom, felekezeti, és osztálykülönbség nél- kül. Ez azután már nem tisztán zsidóügy, hanem az egész hazafias, becsületes magyarság szomorú ügye lesz. Adja a Mindenható, hogy baljóslatom valóra ne váljék.

Smad-járvány idején

Lapunk mult számában fanyarízu anekdota volt olvasható arról a kitérőről, aki a megdicsőült Reich Koppel budapesti orthodox főrabbinál akarta bejelenteni a felekezettől való kilépését, amit a megdicsőült azzal utasított vissza, hogy az ő orth. hiveinél szó sem lehet hitehagyásról. Ilyen szempontból véve a dolgot, tulajdonképpen nem is érdekelne bennünket közvetlenül a probléma. *Ez azonban csak első látásra van így.* A bölcs, okos, szeretettel telt megdicsőült főrabbi bizonyára ezzel a kijelentésével dokumentálni akarta, hogy nem szabad úgy elképzelni a vallást, hogy valaki ma „jó zsidónak” vallhatja magát és holnap vallást változtathat. Ha „jó zsidó” alatt azt értjük, aki hitközségi adót fizet, esetleg felekezeti célokra adományoz néhanapján, leányát konfirmációra küldi, liberális napilapot tart, tréfóévés közben üti a mellét, hogy ő milyen jó zsidóérzésű, szombati szivar mellett hirdeti hithűségét, leánya esküvőjét megtartja nem rituális vendéglőben és előzőleg izraelita pappal megáldatta, ha ez a kritériuma a jó zsidónak, akkor csak egy elhatározó lépés és bekövetkezik a smad. Ellenben, aki megtartja a vallásunk szent szabványait, akinek egész élete úgy van beállítva, hogy a Tóra előírásai irányítják minden lépésében: annak a vallásból merített tanítások irányadó nehéz órákban. Az az erőinek végső megfeszítése árán igyekszik megbirkózni az élet nehézségeivel. Az a nagy kísérteteket, a szegénység, a szenvedés megpróbáltatását, Isten büntetésének tekintti és inkább vállalja a legnagyobb nélkülözéseknek terhét és inkább a lealázások igája alá hajtja nyakát, de meg nem tántorodik. Hisz lelket kellene cserélnie egy hitcseré esetében, egész életét kellene felforgatnia, eddigi törekvéseinek összes értékeit lomtárba dobni és sutba vetnie.

Míndez igaz, de azért nem állhatunk veszteg, a smad-járvány idején, amikor ilyen baj fenyegeti a zsidóságot. Mert minden elpártoló kárt jelent értékállománynak szempontjából. A zsidó vallásos felfogás szerint minden vallástörvény-szegő megterhet. Ezt a kitérés csaknem

lehetlenné teszi, mert szinte kizártnak látszik, hogy visszatérjen. Az ismert zsidó közmondás szerint: a bűnös azért nevezetik *baal avéró* (szószarint: a „bűn férje”) néven, mert elválhat a bűntől, ha akar.

Éppen ezért meg kell döbennünk azon, hogy a zsidóságban mennyien teszik meg az utolsó lépést, amely őket kiközösíti Izrael közösségéből, mennyire terjed a vallástörvények semmibevevése, leértékelése, amiről a rettenetes smad-statisztika tanuskodik, amely arról számol be, hogy az utóbbi hetekben százával tértek ki Budapestre, ahol úgy állnak sorba a neológ hitközségek rabbi-hivataltól elöl, mint kommun idejében egy kis tejért, vagy egy ostromlott várban egy kis élelemért. Sorba állanak, hogy számot kapjanak, amely őket feljogosítja arra, hogy pár hónap múlva megjelenhessenek a rabbi-hivataltól. A pesti hitközség vezetősége ugyanis ragaszkodik a törvényes formákhoz, amelyek kétszeres jelentkezőt írnak elő 14 napi időközben. Ennek az eljárásnak a célja: *visszatartani egye-eket az utolsó lépéstől, hogy közben az idő megcáfolja azt a hiedelmet, mintha a kitérés előnyöket rejtene magában.*

Némelyek azt hiszik, hogy az új zsidótörvényben majd előnyben részesülnek a most kitérők. Ez a föltevés csak páni félelemmel és hisztériával magyarázható. Hisz amikor az eredeti zsidótörvény csak az 1919 augusztus 1. előtti kitéréseket tekintti érvényesnek, akkor az állam letért az egyház dogmatikai tanításától, mely nem ismeri a határidő-kereszténységet, de azért nem vont le a német fajtörvények végső konzekvenciáját és így tehát középben áll a Vatikán és Nürnberg között. Akinek csak egy csöpp érzi a realitások iránt, az viszont tudja, hogyha a törvény az eddigi középutat elhagyná, nem valószínű, hogy a Vatikán magnetikus ereje fog megnyilatkozni a kizökkenésben.

De ennek a smad-járványnak állítólag más oka is van. A kitérés — azt mondják — megkönnyíti a külföldre való utazást. Bizonyos időkben, különösen mos-

tanában, előfordul, hogy egyes államok nem engednek be határaikon zsidókat. Ezt különösen sérelmezik kereskedelmi utazók, akik cégük megbízásából utaznak s azért nem léphetik át a határokat, mert útlevelük vallási rovatában ott a szerepel a zsidó megjelölés. A zsidó tényezőknél teljes erővel és minden összeköttetésük latbavetésével kellene dolgozni ezen értelmetlen abuzus megszüntetésén. Kellő felvilágosítás után föltehető, hogy a *külföldi egyházak keresztény papságai közbejognak lépni, hogy ilyen állású, könnyelmű és léha trüffel ne lebesse a válás eszméjét, a benső meggyőződést, a szív legszentebb kincsét ennyire lealacsonyítani.* A dolog olyan fontos, hogy nem téri el az eddigi passzivitást.

A mi helyzetünket talán a legplasztikusabban és legmegrendítőbben fejezi ki a száz évvel előtti magyar költőnek a szava: *„undok vipera fajzatok dulják föl e várt, amely sok ádáz ostromokat mosolygva nézett.”* Ezeknek a szavaknak az igazságát érezzük, amikor a hitehagyási áramlat pusztításait látjuk. Mit kell tehát tennünk nekünk, akik híven ki akarunk tartani? Gondolnunk kell arra, hogy a talmudi bölcs: *„vár”-nak* nevezi a vallásos gyakorlat és a tanítás székhelyét. (*„Moajm, — illü bóté knésizajsz üvóté midrószajsz.”*) Be kell vonulnunk a várba és odaadó várórséget alkotnunk. A bajok acélozzák meg erőnket, gazdasági és lelki nehézségeink dacára ki kell tartanunk!

Zsidófalók pusztulása

Még nincs egész esztendeje annak, hogy Romániában a Goga-kormány megalakult, mely uralom melléköngeményeként a Codreanu által vezetett vasgárda brutalitási keserítették el az ottani zsidóság életét. Se szeri se száma az üldözéseknél, melyeket erdélyi zsidó testvéreink eltűnni kénytelenek voltak. Hat hétfő tartó rémuralom után azonban bekövetkezett a megváltás. Goga megbukott, Codreanun ugyanakkor letartóztatták és a vasgárdát feloszlatták. Három hónapra rá Goga meghalt, Codreanun pedig, aki most megakart szökni, agyonlőtték. A zsidó etika előírja: *„ellenséged elstén ne örvendj”.* Mi nem is annak örvendezünk, hogy ezek a zsidófalók eltűntek, hanem annak, hogy mint mindmeganyiszor, úgy most is beigazolást nyert a történelem régi tanítása, mely szerint: *a zsidóságot lehet ugyan üldözni, végül azonban az üldözök tűnnek el a láthatárról, de a zsidóság fennmarad.* Különösen időszerű ezt hangoztatni a mai időkben.

A német zsidók megmentéséért

Párizsból jelenti a Zsidó Távirati Iroda: Daladier miniszterelnök fogadta a Közép- és Kelet-Európai Zsidókat Védelmező Egyesület” küldöttét, akiknek tagjai voltak: Justin Godart, Maurice Dormann szenátorok, Hippolyte Hemmer, Jean Lauga papok, Hadamard professzor és Boris Gourévitsch.

Az egyórás audiencia alatt tájékoztatta a küldöttség a miniszterelnököt a német zsidók helyzetéről és konkrét javaslatokat tett a német-zsidó menekültek helyzetének megkönnyítésére. A küldöttség kérte többek között, hogy a jelenleg Franciaországban élő német-zsidóknak adják meg a lehetőséget az országban ideiglenesen berendezkedni. Engedjenek be további német-zsidó menekülteket Franciaországba, ahonnan később a végleges rendeltetési országokba tovább mennének. Engedjen Franciaország a kolóniái nagyobbszámú zsidót letelepedni. Vonják vissza a kiutasítási parancsot olyan menekültekkel szemben, akik ellen nem került fel panasz. Franciaország engedjen német-zsidókat vízum nélkül és tekintse azokat hontalanoknak. Az ország el nem hagyásáért elítelt — egyébként bünygi szempontból kifogástalan — menekülteknek engedjék el a büntetésüket.

Daladier miniszterelnök érdeklődéssel figyelte a küldöttség által előterjesztett kívánásokat és jogos a remény, hogy a megvitatott kérdések rövidesen rendezést nyernek.

Ujabb párizsi jelentés szerint az angol miniszterelnökkel és külügyminiszterrel folytatott tárgyalások során Daladier miniszterelnök és Bonnet külügyminiszter kijelentették, hogy Franciaország megengedi a gyarmatain tízezer német-zsidó letelepedését abban az esetben, ha Anglia és Amerika ugyanezt teszi a saját gyarmatain.

Londonból táviratozzák: A héten érkezett az első német-zsidó gyermekcsoport Angliába. Az erre a célra alakult bizottság vezetői Viscount Samuel és lord Selborne felhívással fordultak az angol-zsidó családokhoz, hogy vállaljanak el gyermekeket. A felhívásban arról van szó, hogy legalább 50.000 gyermeket kell azonnal kihozni Németországból.

A „Daily Herald” jelentése szerint 12 angol személyiség összesen 250.000 fontot jegyzett német és osztrák zsidók megmentésére. Más 300 férfi és nő, többnyire nem-zsidó, összesen 42.000 fontot adományozott.

Az utóbbi hetekben és hónapokban német koncentrációs táborokba hozott sok ezer zsidó között számos rabbi is van. Angliá-

ban bizottság alakult, melynek feladata 25 rabbinak Németországból való kimentése. Remélik, hogy zsidók az Egyesült Államokban hasonló akcióhoz fognak, annál is inkább, minthogy rabbik — bizonyos előfeltételek mellett — affidavit nélkül is beutazhatnak.

Hágai hivatalos jelentés szerint nov. 7. óta néhányszor német-zsidó menekült beutazását engedélyezték Hollandiába. Többnyire Hollandiában lakó személyek szüleiről van szó. Más állam területére szóló vízum fölött rendelkező emigránsoknak rövidebb tartózkodásra való beutazása egyáltalán nem ütközik akadályba, ellenben megfelelő papírok nélküli beutazás nem lehetséges.

A hollandiai össz-lakosság igen nagy részével viseltetik a német zsidóság sorsával szemben. Számos vállalat kötelezte magát, forgalmának egy részét a menekültbizottságok rendelkezésére bocsátani, sőt: alkalmazottak és munkások feláldozzák keresetük egy részét. A kormány kezdeményezésére december elején az ifjuság egész Hollandiában nagy házi- és utcai gyűjtést rendez a katolikus, protestáns és zsidó menekültbizottságok javára. Mintegy 60 épületet — intézetet, othont, nagy villát — bocsátottak rendelkezésre menekültek és gyermekek elhelyezésére.

Newyorki távirat szerint Roosevelt azzal a tervvel is foglalkozik, hogy elbocsássa azokat a németeket, akik hivatalokat töltenek be Amerikában és helyükbe németországi zsidó menekülteket állítson.

Kennedy amerikai nagykövet Londonban abban az irányban folytat tárgyalásokat, hogy nemzetközi kölcsönt vegyenek fel a nyugati hatalmak a zsidók

javára és ezen kölcsön segítségével St. Domingóban és Kenyában 250 ezer zsidót telepítsenek le.

London, november 28. A „Daily Telegraph” cikket közöl dr. Ábrahám Katzenelson, a palesztinai Zsidó Nemzeti Tanács tagja tollából, aki hangsúlyozza, hogy Palesztina azonnal be tud fogadni 50 ezer németországi zsidó emigránst, 40 ezer felnőttet és 10 ezer gyermeket.

A „Jewish Agency” memorandumot intézett az angol kormányhoz, amelyben százezer németországi zsidó számára kért bevándorlási kvótát Palesztinába.

A „Zsidó Távirati Iroda” értesülése szerint a kanadai zsidóknak egy csoportja hajlandó finanszírozni nagyobb számú zsidó menekült bevándorlását Kanadába, ha a kormány bevándorlási engedélyt ad számukra. Ottavában most tanulmányozzák a kérdést.

London, november 30. A „British United Press” közli, hogy a chilei kormány elhatározta, miszerint háromszáz zsidó családnak ad bevándorlási engedélyt. Ugyanilyen határozatot hozott a paraguayi kormány ötszáz zsidó családra nézve.

Legújabb hírek

Berlinből jelentik: A birodalom fővárosában mindössze az Oranienburgerstrasse-i templom és két kisebb imaház maradt épségben. A Gestapo most rendeletet adott ki, hogy ezekben sem szabad i'tentiszteletet rendezni. Még nem tudni, vajjon ez a tilalom állandó lesz-e, vagy csak átmeneti. A Palesztina-hivatal megnyitását újból engedélyezték, hogy a német zsidóknak a köv. félfévre esedékes kvóta szerinti palesztinai kivándorlását folyamatba hozhassák.

A pogromok utáni napokban számos esetben előfordult, hogy német anyák az esti órákban az elpusztított és kifosztott zsidó üzletek tulajdonosait felkeresték és visszaadták nekik, amit gyermekeik tölük a pogrom idején elraboltak.

Amint jelentettük, a pogrommal egyidejűleg beszüntették az összes német-zsidó lapokat. Most megengedték Berlinben egy „Jüdische Nachrichtenblatt” c. hirdető kétszer hetenkénti megjelenését egész kis terjedelemben és ezt a lapocskát szétküldik a betiltott lapok összes előfizetőinek. A lapot Kreindler Leó a régebbi „Jüdisches Gemeindeblatt” szerkesztője redigálja, munkatársai részben a „Jüdische Rundschau” szerkesztőségének tagjai.

Valódi ezüst menórák

dús választékban már 24 pengőtől
Különlegességek modern stílusú menórákban.

Heiden Leó

ékszerésznél
Szombaton zárva. Gyári árak.
Saját üzem. Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Berlini távirat szerint, a többszáz le-
tartóztatott és a sachsenhausi koncent-
rációs táborba szállított berlini zsidó
közül a napokban mintegy 50-et szaba-
donbocsátottak. Ezek között van a né-
met birodalmi zsidók képviselőinek
ügyvezető elnöke dr. Hirsch Ottó, vala-
mint az igazgatója dr. Lilienthal Arthur.
Némely körökben azt hiszik, hogy sza-
badonbocsátásuk azt jelenti, hogy a no-
vember 11 óta nem működő képviselő

rövidesen újra felveheti a munkát.

Bécsből jelentik, hogy Bürokel hely-
tartó utasítására az államrendőrség szí-
goru vizsgálatot folytat azok ellen, akik
a legutóbbi zsidóellenes tüntetéseket
arra használták fel, hogy maguknak
anyagi előnyöket szerezzenek. Eddig ti-
zenkét ilyen tüntetőt zártak ki a nem-
zeti szocialista pártból. Büntetésük ki-
töltése után a pártból kizárt tagokat
koncentrációs táborokban helyezik el.

Az antiszemitizmus ellen

Párizsban november 26-án este meg-
nyílt a francia zsidó társaságok szövete-
ségének országos konferenciája. Meg-
nyitó beszédében Jarblum elnök azt han-
goztatta, hogy nincsen fontosabb szociá-
lis teendője a szövetségnek, mint segít-
séget szerezni a Németországból Fran-
ciaországba menekültek számára. Meg-
elégedéssel állapítja meg, hogy a tözs-
gyökeres francia zsidók egyes képviselő-
inek még nagy befolyásuk van és nagy
anyagi erőt képviselnek. De az a baj,
hogy nem használják föl eléggé erejüket
a zsidóság érdekében. Vissza kell uta-
stania azt a kijelentést, amit Weill Ju-
lien országos rabbi tett, miszerint Fran-
ciaországnak, a saját érdekei megóvásá-
ban, nem kell tekintettel lenni a mene-
kültekre és hogy Franciaország nem
adhat több helyet a menekülteknek.
Ezzel szemben rá kell mutatni arra,
hogy kimondott nemzsidó közéleti fér-
fiak, mint például Pertinax híres publi-
cista állást foglaltak a grand-rabbi ki-
jelentésével szemben.

A párizsi Aero-klub nagytermében
ugyancsak szombat este tartotta orszá-
gos gyűlését az antiszemitizmus és faj-
gyűlölet leküzdésére alakult világliga
franciaországi tagozata. A rendezvény
középpontjában állott Leon Blum volt
miniszterelnök nagy beszéde, melyet a
rádió is közvetített.

Amidőn Leon Blum a terembe lépett,
a jelenvoltak lelkes ovációval fogadták.
A liga elnöke Bernard Lecahe felkísérte
őt a nagy francia vezető személyiségek
asztalához, ahol volt miniszterek és aktív
politikusok foglaltak helyet.

Leon Blum átvette a tiszteletbeli el-
nökséget és beszédében többek között ki-
fejtette a következőket:

— Ma nem óhajtok beszélni politiká-
ról, hanem csakis a zsidókérdésről, mely
oly drámai fordulatot vett. Én zsidó
vagyok, soha nem rösteltem zsidóléte-

met, nem is dicsekedtem vele és ha ma
a zsidókérdésről beszélek, teszem azt
ugyanazon joggal, mint minden más em-
ber, aki nem zsidó.

— Mi oly időköt élünk, amilyen 1500
éve nem volt. Mi felnevelkedtünk egy
emberségbölcséleti szférában és azt hit-
tük, hogy az emberi fejlődés állandóan
előre halad és hogy az, amit az emberi
haladás már elért, az végleges, onnan
nincs többé út visszafelé, csak előre.

— Egész hirtelen elpusztultak ezek a
szép elvek, az egész civilizáció mélyet
zuhant. Valami borzasztó történt: az
emberiség egy része brutálisan vissza-
süllyedt olyan korszakokba, melyeket
mi rég elfelejtettünk hittünk. Ezeket
a történeteket, melyek minden vallásra
egyaránt átköt jelentenek, a keresztény-
ség természetesen nem hibás.

— Tiszta fajok egyszerűen nem létez-
nek. A francia nép sem fajtisza. Még
mielőtt Julius Cézár Galliát meghódí-
totta, már akkor kevert fajok laktak
ebben az országban. És mégis nép a
francia. Ha népet fajjal azonosítanánk,
akkor ma egyáltalán nem létezne nép a
világon.

Szónok ezután kihangsúlyozta az
Európa különböző országaiban üldözött
zsidóknak való segítség szükségességét,
majd Weill Julien orsz. rabbi kijelenté-
sére célozva a köv. mondotta:

— Még ha a saját ház teljesen megtelt,
sem szabad az ajtót bezárni emberek
elől, kik egy elemi csapásból a pusztá-
életüket megmentették. Még mindig
akad hely egy másik számára, akit meg
kell vendégelni, amíg ő maga tető alá
kerül. A ti házatok — folytatta emelt
hangon — tele van, de ha a szerencsét-
len zsidók a ti ajtókon zörgetnek,
nyissátok ki azokat nekik! Ne kérdezzé-
tek őket, vajjon rendben vannak-e pa-
pirjaik, ne kérdezzétek őket, vajjon rend-

ben vannak-e oltási vagy egyéb bizo-
nyítványaik!...

Leon Blum aláhúzta, hogy ő átmeneti
vendégszeretetről beszél. Senki sem gon-
dol arra, hogy a menekültek soká ma-
radjanak Franciaországban. Egy nagy-
arányú emigráció szervezendő meg, mert
égetően fontos, hogy a zsidóknak vég-
leges otthon találjanak, ahol békében
és biztonságban élhessenek. Ameddig ezt
elérjük, addig vendégszeretően kell őket
felvenni, új városokat, de nem új kon-
centrációs táborokat kell nyitni szá-
zakra.

Azon meggyőződésének adott még ki-
fejezést, hogy végül meg fognak egyezni
az arabok és a zsidók Palesztinában.
Igy fejezte be beszédét: Nehéz és kriti-
kus időköt élünk, de jönnék majd még
jobb napok is számunkra, gyermekeink
és unokáink számára...

A liga estélyén résztvettek delegá-
tusok egész Franciaországból és a koló-
niákból is, a megjelentek között látni
lehetett arabokat fezből és afrikai fajok
kiküldöttjeit. Azonnal a megnyitás után
felemelkedtek a delegátusok egy peronyi
hallgatásra, az antiszemitizmus és faj-
gyűlölet áldozatai emlékének kegyelele
jeléül.

A Szentföldről

— Elesett az arab terroristák vezére. —

Jeruzsálem dec. 1. Észak-Palesztiná-
ban tovább folyik az angol és zsidó had-
erők tisztogatási akciója. Az északi vi-
déken döntő összecsapásokra került sor,
a karhatalom és az arab bandák között.
A harcban többek között elesett Abu-
dura, a palesztinai terrorcsapatok leg-
főbb parancsnoka is. Rajta kívül húsz
arab zendülő esett el. Jaffában újabb
kilengések és merényletek történtek és
ezért újból elrendelték a riadókészül-
tséget.

London, dec. 1. Beavatott körökben
tudni vélik, hogy januárban fog össze-
ülni Londonban az angol-arab kerekasz-
tal konferencia, az arab államok kép-
viselőinek részvételével, a palesztinai
kérdés megtárgyalására. Ugyanekkor a
Jewish Agencyvel is megkezdje a tárgya-
lásokat az angol kormány. Az értekez-
letre a kormány kiküldte a meghívókat
úgy a Jewish Agencynek, mint az arab
kormányoknak.

A palesztinai arab lapok a konferen-
ciára kiküldött meghívók kapcsán hang-
súlyozzák, hogy a londoni értekezlet nem
vezethet eredményre, mert az arabok
nem hajlandók a Jewish Agencyvel
tárgyalni. Különösen az ellen tiltakoz-
nak, hogy a konferenciára nem hívták
meg a palesztinai arabok hivatott kép-
viselőit, elsősorban a volt jeruzsálemi
főmuftit.

A visszatért Dunaszerdahely történetéből

II.

Amikor Rabbi Jehüdo Oszádó 1853-
ban megválasztották dunaszerdahelyi fő-
rabbinak, egyik nagy vágyának beteljesü-
lését látta ebben. Az ő idejében 150 tagu
jesiva virágzott Dunaszerdahelyen. Amint
ilyen nagy községben már elő szokott
fordulni, akadtak olyanok, akik ellenez-
ték a megválasztását, minthogy más je-
költjük volt. A választás után sem szűnt
meg ellenzékeskedésük. Ez a párt elha-
tározta, hogy kiküld két embert Szenicére,
hogy lebeszéljék a rabbiállás-elfogadásá-
ról és hogy a békét szerető mestert azzal
igyekezzenek elkedvetleníteni, hogy az
állásfoglalás után bizton bekövetke-
ző pártoskodásoknak, viszálykodások-
nak és feszültségeknek lehetőségét ecse-
teljék előtte.

A két megbízott férfiú el is utazott
Szenicére, ahol R. Jehüdo nagy szívéllye-
séggel fogadta őket, mintha semmit sem
tudna jövetelük céljáról. Reggel látogat-
ták meg. Ima után R. Jehüdo összehívta
a dajonokat, hogy a függőben hagyott
magánjogi kérdésekben döntést hozzanak.
Alig fejeződött be ez az összejövetel,
megkezdődött a siür előadás a jesiván.
Délután az előjárók jelentek meg, bizo-
nyos községi ügyek megbeszélésére.
Utána a Machziké Tóra egyesület tartotta
ülését. Ezt követte a délutáni előadás a
jesiván, amely eltartott a maariv imáig.
Utána összejöttek a hitközségi tagok, ipa-
rosok, kereskedők, akiknek előadott ge-
mőreből és Sülchon Örűchből.

Alig költötte el szerény vacsoráját,
megjelent nála titkára (a „Haus-bocher”)
hogy elintézzze a levelezését. Majd leült
megválaszolni azokat a vallástörvényi
kérdéseket, amelyeket hozzá intéztek
szerte az országból, amint ezt az 1873-
ban kiadott nagy responzum művéből lát-
hatjuk. És ez a szellemi munka belenyult
jóval az éjféltutáni órákba. Már három
napja volt ott a két szerdahelyi kiküldött,
de ez folyton így ment és nem is volt
alkalmuk, hogy a mesterral beszélhesse-
nek. Ellenben úgy történt, mint Bil'om
esetében: akarunk ellen áldásra nyílt
a szájuk.

Hazajöttek és elmondották, hogy mi-
képen telik el szent munkában, jövendő
lelképászoruk élete és milyen egyszerű
módon vezeti a községet bölcseséggel,

ügyességgel, tapintattal és ügyszeretettel.

Nagy lelkesedéssel várták ezeketán be-
vonulását, amely rendkívül nagy ünne-
pélyességgel ment végbe. Beiktatási be-
szédéről még igen soká beszéltek. Nem-
csak arról a szédítő élelméről, ame-
lyet a charifűsz fejtegetésénél nyilvání-
tott, hanem a homiletikai szónoklatainál
kifejezésre jutott szellemességéről is. Igy
például azt mondotta:

— *Un nagy községben, ahol annyi
a talmidchóchom, minek kell tulajdon-
képpen rabbi, hiszen a vallástörvényi dol-
gokat elintézheti a két nagy tudásu rabbi-
ülök (Wolf Bonyhád és Ezra Gold-
stein), egyebekben pedig maguk a köz-
ségi tagok lelkesedéssel tanulnak? Erre a
kérdésre azonban — mondotta — fele-
letet adhat az Irvás ismert szava: „V'chol
bonajich liműde Hasém v'ráv s'lajm bo-
nojich — összes gyermekeid, I'tennek tu-
dósai lesznek és nagy lesz fiaidnak bé-
kéje.” A szent szöveg megengedi a követ-
kező fordítást is: „Ha összes gyermekeid
I'ten tanában jártasok”, akkor „v'ráv” —
a rabbi jeladata”: „s'lajm bonojich —
fiaidnak békéje”, azaz, igitykezzenek
községében a különféle nézetek közötti
megtartani az egységsült...*

Dunaszerdahelyi beiktatása előtt, Sze-
nicéről jövet, Pozsonyban meglátogatta a
Kszáv Szajfért. Kettőjük között az évek
folyamán azután a legszívéliesebb barát-
ság fejlődött ki. Sokszor tanácskoztak
orth. közügyekben.

*
Egy ízben a pozsony-, sopron- és nyitra-
megyei rabbik összegyűltek tanácskozára.
Ülés után fekete kávét szolgáltak föl és
a pozsonyi rabbi, társainak valami meg-
lepetést akarván szerezni, bemutatta nekik
az a régi pénznemet, amelyet egy isme-
rőse ajándékozott neki és amely nem volt

בית דפוס „גרף” במונקאטש

הנודעה לשבח ולהלה בעולם הספרות עיי
הוצאת ספרים בתכלית היופי ובהנה מדויקת.
מודעת כנה שבשנה זו עלתה לה להגדיל בית
דפוסה במאשינען מאדערניון ובאותיות נאים.
והיא ביכולתה בעיה להדפיס ספרים וכל מיני
דבר שבדפוס בתכלית היופי לשביעת רצון
ובמחיר שוה ומתקבלר עצהויוט. הכתובת:
„Gráfia” könyvnyomda, Kallus Lázár
és Társa, Munkács.

más, mint a makkabeusi időből származó
„sekel”, amelyhez hasonló több európai
muzeumban van. Kézről-kézre járt a pénz-
darab, jobbról-balról megnézték és ami-
kor azután a Kszáv Szajfér el akarta tenni,
nem találták. Erre a tanácskozában részt-
vett csehlemleri rabbi R. Menáchem Katz
azt proponálta, hogy mindenki kutassa ki
a mellette ülő rabbikollégájának a zsebet,
hogy így tegyenek eleget a tórai szónak:
„Vibijiszem n'kijim mé-Hasém ümijisz-
roel — álljatok tisztán, I'ten és Izrael
előtt.” Mindegyik beleegyezett, csak R.
Jehüdo nem, mert azt hangoztatta, hogy
ez a gyanúsítás és nagy chilul hasém
volna. A többi rabbinak nem ez volt a
nézete és megengedték a motozást. A
sekel nem került elő. Rövid időre rá be-
jött a cselédlány és ijedten jelenti, hogy
az edények között megtalálta az érmét.
Erre azután R. Jehüdo kijelentette:

— *Most már megmondhatom, miért
szegültem ellen a megmotozásnak. Itt
van egy másik sekel, amivel megajándé-
koztott egy hívem, én akartam megmu-
tatni, de viszont nem akartam a pozsonyi
kollégának örömét megzavarni, azért hall-
gattam róla. Ha az én zsebemet is kiku-
tatták volna, akkor ugyebár találtak volna
nálam egy ugyanolyan sekelt és hogyha
a cselédlány nem találta volna meg, ki
hitte volna el, hogy ez az én tulajdonom?*

A váratlan felvilágosítás az egész tár-
saságban rendkívüli meglepetést keltett.

*
Érdemes megemlíteni, hogy a kiváló
mester kitünően beszélt magyarul, ami
különös jelenetre adott egyszer alkalmat.
Nyitramegye főispánjához vezetett egy
deputációt Rabbi Jehüdo és ékes magyar-
nyelvű üdvözlő beszédbe kezdett, de az
első szavaknál megszakította a főispán
azzal: „Ne beszéljen magyarul, én nem
érték egy szót sem, beszéljen csak néme-
tül.” Mindenesetre különös ellentét, az
ötvenes évek kuriózuma: a magyar fő-
ispán nem beszél az ország nyelvén, míg
a világtól elvonult és csak tanulmányai-
nak élő tudós, igenis jól bírta a haza
nyelvét. Különösen a mai időben érdemes
erről gondolkodni, amikor a századok óta
ittlakó izraelita vallásu magyarokkal szem-
ben a magyar fajvédelem jegyében hoz-
nak megszigorító intézkedéseket és az
50-es évek német beamterei utódjait
tartják igazi fajmagyaroknak.

SALGÓ

SALGÓ-karamella vezet

belőle enni élvezet. Csak egyszer kóstolja meg!
Az egyedüli orth. kóser tej-karamella. Darabja
2 fillér, Mindenütt kapható.

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészta és ostyaárak. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

A kulcsszellem...

— Tárca —

Damaszkusz városában élt egyszer egy dús gazdag ember, nagy vagyonnal, sok pénzzel, drágakövekkel. De roppant fukar volt, melyhez hasonlót széles e nagy világon is alig lehetett találni. Fukarságára jellemző, hogy hétfőn és csütörtökön nem járt templomba, mert akkor Tóra-felolvasás alkalmával, perselybe szoktak gyűjteni és félt, hogy egy pár fillért kell majd a perselybe adni. Pénze és drágaköveinek szelvénykulesát állandóan magánál hordozta, éjjel pedig párnája alá rejtette. Felesége korán elhalálozott, egyetlen leányát nagy gondal nevelte fel. A leány nagyon finom, nemesérséű lélek volt, szeretett adakozni és jótékony-ságot gyakorolni, persze csak nagy titokban, mert ha apja netán tudomást szerzett róla, akkor volt ám mit szenvednie érte.

A leánymak volt egy szegény nagy-nénje, megboldogult anyjának testvére, akit különösen gyűlölt a leány atyja, mert azt hitte, hogy egész vagyonát neki adja a leánya. Egytízben ezt a nényt megki-nálta egy kis siteménnyel, éppen midőn az apa a szobába lépett. Utóbbi harago-san vette szemügre mind a kettőt. Midőn a néni ezt észrevette nyomban távo-zott, mire az apa szidni kezdte leányát és mérgesen rászólt: „Már nem tudok mit csinálni veled, teljesen tönkre teszel engem, hogy az ördög vigyen el téged!” Ezen szavak után eltávozott. Később, midőn visszatért, leányát már nem találta otthon, keresésére indult, de hiába, leá-nya eltűnt. Bánatosan járt-kelt egész nap és szörnyen megbánta, hogy állan-dóan vegzálta leányát, de különösen fur-dalták az utolsó szavak. Balsejtelmek voltak, hogy az átok valóban beteljesült és leányát az ördög vitte el.

*

Ennek a fukar embernek volt egy igen nagy érdeme is, mely megmentette őt a végpusztulástól és fukarságából is ki-gyógyította. Igen ügyesen értett az áb-rahámi frigybe való felvétel funkciójá-hoz és ezt oly lelkiismeretesen végezte, hogy az egész országban híres volt és messze földről hívták őt a szent funkció végzésére, amit ő készségesen elvállalt és díjtalanul teljesített, sőt szegény em-bereknél még a szüde költségeihez is hozzájárult.

Egyszer jött hozzá egy ismeretlen, bemutatkozott előtte, mint egy távoli falu lakója és előadta, hogy feleségének fia született, akit Ábrahám szövetségébe szeretne felvettetni és mivel hallotta, hogy ő híres ezen a téren, felkéri őt ezen funkció elvégzésére. Emberünk minden

habozás nélkül elfogadta a meghívást és az ismeretlennel székére ülve elutazott. Egy ideig rendes úton haladt velük a kocsis, de egyszerre csak óriási nagy hegyeken keresztül sivatagba jutot-tak, hol aztán kétnapi szakadatlan utazás után egy kis faluba érkeztek. A fa-luban apró, de csinosan szép és egyenlő házak voltak, míg végre a székér meg-állt egy nagyobb ház előtt. Bementek. A lakás elegánsan, pazarul volt beren-dezve. A házban nagy sürgés-forgás volt, rengeteg hús és óriási nagy halak voltak elkészítve a szűdéra, melynek másnap kellett megtörténnie. A házigazda kedé-lyesen fogadta és mindenütt végigvezet-te őt, míg aztán — elfoglaltságára hivat-kozva — magára hagyta és kérte, hogy pár órára pihenjen le, hogy az éjjeli virrasztó lakomán („Wachnacht”) résztvehessen. A mi emberünk azonban nem pihent le, valami nagyon nyugtala-nította őt, de különösen a rejtélyes hosz-szú út vibrált élelken gondolataiban.

Elhatározta tehát, hogy kissé jobban körülnéz a házban és midőn egyik szo-bát a másik után látogatta, közben abba a szobába lépett, melyben a gyermek-ágyas asszony feküdt sápadtan. Az asz-szony megpillantására hirtelen meghát-rált és majdnem kővé meredt ijedtségé-ben: az asszonyban saját leányát ismer-te fel! Az asszony is felismerte atyját, de intett neki, hogy ne beszéljen, majd mikor egyedül voltak, a nyakába borult és halkán, de keservesen zokogni kezdett és így szólt:

— Apám, drága apám, én vagyok a te egyetlen, eltiint leányod, kinek veszté-t egyedül te okoztad. Mert mikor a végzetes átkot kiejtetted és engem ma-gamra hagytál, az átok nyomban betel-jesült. A férjem, aki tulajdonképpen nem emberfia, hanem emberi formába öltö-zött rossz szellem, megjelent és erőszak-kal elcipelt engem ide az alvilágba, hol azóta itt lakom, itt élek vele és ha jó dolgom is van nála, de az emberiségtől, főleg tőled, örökre elvagyok taszítva. Dehát ha én el is vagyok veszve, téged apám megakarlak menteni és ezért kér-

lek, akárhogy és akármily szívesen is fognak kinnbni téged a férjem és társai, hogy élvezzél valamit a lakomákon, avagy fogadj el némi ajándékot, vonakodj ké-résüket teljesíteni és valami ürügy által utasítsd vissza őket, mert ha a legcse-kélyebbet is elfogadsz tőlük, örökre vesz-ve vagy!

Este nagyon sok vendég érkezett a faluból, sőt még szekereken a vidékről is számosan jöttek a házba, hol pompásan terített asztal várta a vendégeket. A házigazda szívesen fogadta őket, majd bemutatta nekik a messze földről hozott funkcionáriust, akit az asztalfőre ülte-tett és megkínálta a legfinomabb ételek-kel és italokkal. De semmit sem akart en-ni, mert — úgymond — a hosszú út fá-radalmi folytán nem ízlik neki semmi. A többi vendégek azonban ettek-ittak és jól mulattak. Másnap reggel a temp-lomban, hol fájós szívvel bár, de mint majhel, szokás szerint kénytelen volt előimádkozni és a „Vechórajisz imaj hab-riusz”-t énekelni. Az ima után elhozták a gyermeket, akit szabály szerint körül-metelt, mire a „koma” reggelire invitál-ta a közönséget most ő is körülmetélő is kénytelen volt oda elmenni, de hiába ki-nálták őt, nem akart enni, azzal a kifogá-sal, hogy rossz álmái voltak és kény-telen egész nap böjtölni. Délben aztán a házigazda közölte a vendégekkel, hogy miután a majhel az ő kedvéért ilyen hosszú és fáradságos utat tett meg, ezt a kedvességet most ő is viszonzni akar-ja azzal, hogy a déli lakomát estére halassza, hogy böjtje után ő is élvezhes-sen. Azonban ez a kísérlet sem sikerült, mert — úgymond — a feje nagyon fáj és különben sem érzi jól magát és szer-etne már hazautazni.

Másnap a házigazda félrehívta kü-lön szobába, mire óriási félelem fogta e, mert azt hitte, hogy most már utolsó órája közeledik. A házigazda bevezette őt egy nagy terembe, mely tele volt csupa ezüst tárgyakkal, ékszerekkel és értékes edényekkel.

— Nagy szíveséget tettél nekem — szólt hozzá — és ennek dacára semmit sem élveztél nálam, sem ajándékot nem fogadtál el tőlem. Kérlek tehát, válasz-d ki magadnak itt a legszebb tárgyat és én azt neked ajándékozom.

A majhel azonban ezt is visszautasi-totta, mert — úgymond — van neki ott-hon elég ezüstje. Mire aztán egy másik terembe vezette, mely csupa arannyal volt tele és kérte őt, válasszon ebből ki a legszebbet, emberünk itt is szabadko-zott, van neki — mondta — elég aranya. A házigazda erre egy harmadik szobába vezette, mely tele volt kulcsokkal és a szoba közepén óriási nagy szögeken egy pár kulcsosomó lógott, melynek láttára a majhel hirtelen elszápadt... mert úgy

rémlett előtte, hogy az ő saját kulcsait látta ott függni. A házigazda ezt észre-véve, csodálkozva kérdezte őt:

— Mondd kérlek, hogyan lehet az, hogy amikor megmutattam neked ezüst-és aranykészleteimet, semmi sem lepett meg és most, midőn ezen kulcsosomót megpillantottad, hirtelen elszápadtál? Ho-lott ezek csak olcsó vasból készült kul-csok és csekély értékkel bírnak.

— Mert a kulcsokban — felelt a maj-hel — észrevettem, hogy ugyanolyanok, mint aminők nekem otthon vannak és úgy rémlik előttem, mintha az enyéim volnának.

— Erre a házigazda így szólt:

— Mivel te oly nagy szíveséget tettél nekem, hogy ily hosszú, pár mérföldes útra fáradtál el hozzám, hogy fiamat

Ábrahám szövetségébe felvétessem... és mivel láttam, hogy a Mindenható segít-ségre van abban, hogy nálam semmit sem élveztél és nem fogadtál el ajándé-kot, erre való tekintettel, feltárom előt-te a titkot, hogy én nem vagyok ember-születettje, hanem vezére a rossz szelle-meknek és pedig azoknak, akik a fukar emberek fölött uralkodnak. Ezek az em-berek teljesen a mi hatalmunkban állnak és vagyonaik fölött mi rendelkezünk, mert vagyonaik összes kulcsai birtokunk-ban vannak, úgyhogy ők nem urai saját vagyonaiknak, mert mi vigyázunk rájuk, nehogy valami szíveséget vagy jóté-konyiságot gyakoroljanak pénzüikkel, any-nyira, hogy még saját maguknak sincs megengedve, vagyonaikat élvezni, mert betegek és nem képesek magukhoz vala-

milyen táplálékot venni. Ezekhez tarto-zol te is Uram! És azért a te vagyond, illetve annak kulcsai is, a mi birtokunk-ban vannak, mint ahogy saját szemeid-del meggyőződted róla! Mivel azonban, oly nagy szíveséget tettél nekem, ne félj, visszaadom neked vagyonaid kul-csait és esküszöm neked, hogy nem lesz semmi bántódásod.

Erre a szellem átnyújtotta neki a kulcsosomót, amit emberünk köszönettel átvett, elbúcsúzott és hazautazott.

*

Hazaérkezve teljesen megváltozott, mindenekelőtt pénzből egy szép nagy templomot építtetett, bőven adakozott és egész vagyont áldozott, árvák, öz-vegyek és szegények istápolására.

Guttman József, Torna.

Levél Ungvárról és Munkácsról

Ungvárról írják nekünk: Határtalan lelkesedéssel köszöntötte városunk zsidó-sága a dicso magyar honvédség bevonu-lását Ungvár ősi falai közé. Az ünnepe-lyes bevonulással egyidejűleg örvendete-sen helyreállt az előzőleg erősen meg-bolygatott rend és nyugalom.

A magyar orthofoxia igen értékes hitközségekkel gyarapodott a visszacsatol-ás által. Hitközségeinknek ezuttal csupán egyetlen kérése volna a magas kormányhoz, hogy a hitközségek létének alapja, a rituális vágatás általi gabella meg ne szűnjék.

Városunkban főt. Kohn főrabbi ur vezetésevel mintaszerű jesiva működik. A héber gimnázium, magyarnyelvű zsidó gimnáziummá változik. az intézet ipar-iskolával lesz egybekötve.

Munkácsról írja levelezőnk: Leírhatatlan lelkesedés vetett erőt a munkácsi zsidó-ságon, már amidőn a döntőbíróság hatá-rozata publikáltatott, miszerint városunk Magyarországhoz csatoltatik. A minden-koron magyarérelmü munkácsi zsidó-ság, mely a város lakosságának mintegy felét teszi ki és magyarsága által hozzá-járult ahhoz, hogy a visszacsatolathoz szükséges etnikai alap meglegyen, a múltévben megdicsőült nagy főrabbinak Spira Lázár z. c. l. szent szellemtől meg-ihletett szavainak megvalósulását látja az eseményekben. A Magyarországhoz való vonzalmáról ismert lelkipásztor, aki emiatt sok üldöztetésnek volt kitéve, ha-

כל מי שיש לו אוה ספר להרפים
יפנה אלי ואני ארפם אותו בעוהית כול
מאוד אשר לא נשמע כמוהו ובהנהגה מדויקת.
בנימין פריעדמאן מרפם במישקאלין.

Friedman P'ni könyvnyomdája, Miskolc Széchenyi-u. 77.

lala előtt ugyanis több ízben hangoz-tattu hitközségünk tagjai előtt, hogy nem messze az idő, midőn városunk visszake-rül Magyarországhoz. A megdicsőült egyébként ilyen szellemben nevelte egyet-len gyermekét és annak férjét a jelenlegi főtisztelendő főrabbit.

A hitélet a megszokott normális me-derben folyik, a jesiva a hozzátartozó menzával kifogástalanul működik.

A cionisták által létesített héber gim-

náziumot, mely ellen a megdicsőült fő-rabbinak mindvégig a legélesebben har-colt, valószínűleg zsidó népiszkolákká fog-ják átalakítani.

Ami a kereskedelmet illeti, hát bizony nagyon hiányzik a vidék, amely nem lett visszacsatolva. Egyébként kereskedőink arra törekednek, hogy mielőbb beillesz-kedjenek az anyaország kereskedelmének vérkeringésébe, melyhez a hazai hatósá-gok szíves támogatását kérik.

Bécsi Tóra-foszlányok útja

Egy erdélyi lapban olvassuk: Szomorú tartalmú csomag érkezett a napo-kban Löwenkopf Kálmán orsovai rabbi-hoz, a mai tragikus időknek gyászos do-kumentuma. A csomag Giurgiában lett feladva, feladója egy Orsováról oda-származott mérnök. tartalma egy Szé-fer Tóra beszennyezett és elszagott pergamentjei, mellette levél a következő tartalommal: „Igen tisztelt Rabbi úr! Bizonyára csodálkozni fog nem minden-napi küldeményemen. Furcsa, szinte cso-dálatos az is, ahogy ezekhez a szent foszlányokhoz hozzájutottam. Egy pet-róleumtankot vettem át a napokban és nagy megdöbbenéssel vettem észre, hogy a tankon lévő tyukketrecek és különböző ládák a mellékelthez hasonló tóratekercs darabokkal vannak befödve. Kérdésemre, hogy hol szerezte őket, a kormányos elő-adta, hogy a bécsi Duna-csatornából ha-

lászta ki. Szerinte egy ki-abolt bécsi zsinagógából valók és vízhatlanok lévén, a holmik befödésére használja. Kértem, adja nekem, mert én régi írások gyűj-tésével foglalkozom, mire három részt adott belőle. Szerettem volna az egészet tőle megszerezni, de erre legnagyobb saj-nálatomra nem volt hajlandó. Tekintve, hogy felejthetetlen édesapám éveken át hűséges tagja volt az orsovai hitközség-nek, Önnek küldöm ezeket a szent erek-lyéket, azzal a kérelemmel, hogy azokat legjobb tudása szerint megőrizni szíves-kedjék. Kérem, fogadja az ősi tannak e megmentett maradványát hálám kifejezése jeléül és fiui kegyelemem megnyilatkozás-ául: H. K., mérnök.” Az orsovai rabbi az erdélyi rabbitanácsra bízta, hogy mi történjék a bécsi templomból kirabolt és a Duna-csatornából kihalászott szent tekercsekkel.

Chanukára ajándékol

Egy szép zsidó könyvet

Gondos Sándor

modern zsidó könyvkereskedésből

Bpest, VI., Andrassy-ut 53.

POCK - parókák

Fiatalosok, természetesek

POCK egyike a legjobb hajmunkásoknak

POCK KÁROLY, parókaszpecialista

Budapest, VI., Andrassy-út 19.

A Talmud mesterei

— Rabbi Eliezer —

Rabbi Eliezer ben Horkenosról van szó. „Nagy” Rabbi Eliezernek is neveztek. A kitüntető jelző mutatja a tiszteletet, mellyel körülvették. A Talmudban sok száz vallástörvényi tétel van megemlítve nevében. A zsidóság egyik legkritikusabb idejében jelenik meg a tórai élet láthatárán. A jeruzsálemi szentély elpusztulása előtti időben volt. Róma fenyegette Izraelt Rabbi Jajchonon ben Zakkáj belátta, hogy a római erőszak letiporja a zsidóság állami életét és a zsidóság nem tarthatja fenn magát csak a Tóra által. A körjeire sergő tanítványok között látjuk őt is. A II. Perekből ismert részlet szerint Rabbi Jajchonon azt mondta róla: „ciszterna, amely csepp vizet sem veszít”. Ezzel jellemezni akarta óriási szorgalmát a hagyományos tételek megőrzésében.

Mesterével való megismerkedéséről és ifjúkoráról a különféle midrasokban (Pirke d'rabbi Eliezer, Ovajsz d'rabbi Nászon) a köv. találjuk:

*

22 éves volt már és még nem tanult a Tórától semmit. Apja Horkenosz, igen gazdag, többszörös földbirtokos volt és sokféle szántottak emberei. Történt egy ízben, hogy testvérei sík helyen szántottak, ő pedig sziklás talajon. Apja azt látja, hogy sír. Szólt hozzá: „Miért sírsz, talán fáj neked, hogy kövek között kell szántanod? Intézkedni fogok, hogy ezenül sík mezőt osszanak ki neked megművelésre.” A legközelebbi alkalommal apja azt látja, hogy megint sír. Erre megkérdezte: „Hát ez meg miért van.” A fiú azt felelte: „En Tórát akarok tanulni.” Az apja így szólt: „Most akarsz tanulni, 22 éves korodban? Sokkal okosabb lesz, ha megművelsz és akkor gyermekeidet elviheted majd a tanházba...”

Történt azután, hogy megint szóba hozta apjának azt, hogy el akar menni Rabbi Jajchonon ben Zakkáj iskolájába. De az apja azt mondta neki: „Nem szabad még egy falatot se venni szádba, míg a kijelölt földszávet fel nem szántottad.” Erre nekifeküdt és egész odaadással hajtott a dolgozó tehenet. A tehén azonban megbicsaklott, lábát törte, amire azt mondta ő: „Ez jó jel számomra, az én javamra tört össze a tehen lábát.” Ezek után megszökött az apai házból és Jeruzsálembe igyekezett. Elérkezett Rabbi Jajchononhoz és sírvafakadt. A nagy mester kérdésére, hogy miért sír, azt felelte: „Tórát akarok tanulni, nem tanultam még semmit.” Erre elkezdte tanítani a Semá-ra, a Smajne Eszré-re, a bencsolásra, naponként 2 vallástörvényre. Az

ifjú szombatoként átismételte a héten tanultakat és teljesen elsajátította azokat.

*

Napokon át nem volt mit ennie, úgy hogy kellemetlen illata lett szájának. Megkérdezte tőle a mester: „Fiam ettél már ma.” Hallgatott. Megkérdezte másodszor. Hallgatott. Végre azt mondta Rabbi Jajchonon: „Ma nálam fogsz enni.” A felelete az volt: „Már ettem lakásomon.” Erre a mester szétküldte tanítványait, hogy járjanak utána. Nagy keresés után megtalálták a helyet, ahol lakott. Kiderült, hogy háziasszonya előtt úgy tünteti fel a dolgot, mintha a magávalhozott zsákból étkezne. Kinyitották a zsákokat és kiderült, hogy por van benne. Elmondta az asszony, hogy már 8 nap óta nem evett itthon, azt hitte, hogy a mesterénél étkezik. Amikor ezt elmondta Rabbi Jajchononnak, magához hívatta és azt mondta: „Mennyire sajnálom, hogy ennyire el voltál hagyatva közöttünk, de én azt mondom, hogy rossz illatú lehellet helyett, majd a Tóra illata fog kiindulni szádból Izrael egész világához.”

*

Három esztendeig tanult Rabbi Jajchononnál. Horkenosz fiai pedig azt mondták apjuknak: „Nézd, mint csinált

veled ez a te fiad, itt hagyott téged öregeségre, fizess meg neki eljárását, tagadd ki örökségéből.” Az öreg fel is ment Jeruzsálembe, hogy ott a törvényszék előtt folyamatba tegye a kitagadást.

De aznap ünnepi összejövetel volt Rabbi Jajchononnál, nagy előkelőségek gyűltek össze házában és amikor a Mester azt hallotta, hogy Horkenosz itt van, az asztalfőn jelölt ki neki helyet, amit ez elfoglalt nagy izgalommal. Szólt Rabbi Jajchonon, Rabbi Eliezerhez: „Kezdd el az előadást.” Ő vonakodott, azt mondta: „En nem tudok előadni, én csak olyan vagyok, mint egy ciszterna, amely nem tud több vizet adni, mint amennyit beleöntöttek, én csak annyit tudok, mint amennyit tőled tanultam.” Erre azt mondta a Mester: „Nem, fiam, te olyan vagy, mint a forrás, mely önmaga bügyögtolja a vizet, — adj csak elő.” A tanítványok is unszolták. Erre oly csodás dolgokat adott elő, amelyeket még nem hallottak. Arca kipirult és világított, mint a nap, úgy sugárzott, mint ahogy a Tóra mondja Majse Rabénüről, hogy arcszine világított. Felkelt a Mester, odalépett hozzá és homlokon csókolt. Azt mondta: „Udv nektek Avróbom, Jiszchok és Jákaj, hogy ez származott belőletek.” Az öreg érdeklődött, hogy kire mondja ezt a Mester. Amikor meghallotta, hogy fiára, kiállott az emelvényre és azt mondta: „Uraim, én azért jöttem, hogy kitagadjam fiamat, de most, összes birtokaim legyenek Eliezeré és kizárom a többi testvéreket, akik erre a lépésre rá akartak beszélni.” De Rabbi Eliezer nem egyezett bele, mert azt mondta: „En t'entől nem birtokot, nem pénzt kértem, hanem azt, hogy Tórát tanulhassak”...

Már Romániában is...

Amint a lapok hírül adták, Resicán felrobbantották a zsinagógát. Gyulafehérvárott is kárt okoztak robbantás által a zsinagóga egyik falán, sőt a robbanás okozta légnyomás hatása alatt az összes szomszédos épületek ablakai bezúzódtak. Csernovitz, Radauz és Sucsava bukovinai városokban leégett nagy zsidó faárúgyárak. Csernovitzban, ahol egy kis templomot felgyújtottak, megerősített rendőrosztatok cirkálnak, a zsidó üzletek elleni merényletek megakadályozására. Bukarestben az összes zsidó templomokra rendőrök ügyelnek. Temesvárott egy színházba egy zsidó előadás alkalmával bombát dobtak. A bomba robbanása 10 halálesetet és 40 sebesülést okozott.

A „Zsidó Távirati Iroda” szerint mindezek a terrorcselekmények olyan helyeken fordultak elő, ahol a német nemzeti szocialisták nagyobb csoportok fölött rendelkeznek.

Kegyetlen időkből

Történeti elbeszélés a XII. századból.

5.

— Ugy még százszorta áldottabb! — mondta a püspök örömteljesen, mert éppen pénzben szűkölködünk. De hol vannak a mi barátaink? Az előkelő urak mind azon voltak, hogy Richard herceget trónra emeljék, természetesen önzésből.

— En nem követlek sokat, nyilatkozott lord Peners. Alattomos lények pusztítják országunkat és ezek nem mások, mint a zsidók. Példát vehetnének Fülöp Agost francia királytól, aki nagy szolgálatot tett hazájának azzal, hogy kiüzte országából a zsidókat.

— Nem szégyenli ön magát lord — kérdezte Vilmos herceg — ehez kötni Richárd bátyámnak királyságát? Legyen nyugodt, Richárd tudja, hogyan kell őket elintézni. Tulajdonképpen a főurak azok, akik a zsidókat zsaroláshoz szoktatják. Elvezeteket hajhásznak, melyekre töméntelen pénzt pazarolnak, de ha a hazáért kell áldozni, akkor nincs pénz.

— En nem ezek közé a nemesek közé tartozom — válaszolta Peners —, ha nem hiszi, meg is győződhet róla.

— Mindenkor helyt állok szavaimért — felelte Vilmos.

— De ki fog most harcba szállni — szólott a püspök! Tartsatok erőtököt a későbbi harcra.

— Helyes — mondotta Vilmos. Az én királyi atyám mindig elhalasztja a Szentföldre való hadjárat vezetését, Richárd elleni harca miatt. Be kell végre szüntetni ezt az állapotot. Atyámmal el kell ismertetni Richárd trónörököségét, ő pedig hálából vezessen hadjáratot a Szentföldön élő ellenség ellen.

— Bravo! bravo! vetették közbe, nagyon helyes ötlet, hogy Richárddal vonuljunk a mohamedánok ellen..

Utána Pembrenk lord vette át a szót:

— Magam is szeretnék a hitetlenek elleni háborúban részt venni, — mondotta — de mi hasznunk van belőle, ha mint győztesek is kerülünk ki a harcból? Elővigyázatosnak kell lenni Richárddal szemben, mert bár szabadságszerető, de ki tudja, hogy ha már egyszer trónra jutott, nem-e él vissza hatalmával. Jobb előbb megfontolnunk, mint később szenvednünk! Szívesen látjuk a trónon, de először biztosítsa jogainkat!

Mély csend lett a teremben, mindannyian belátták, hogy úgy van, ahogy a lord mondja. Végül a püspök szakította meg a csendet. Így szólt:

— Hisz nem vagyunk mi forradalmárok! Nem akarjuk mi a királyi jogait megcsorbítani! Csak Richárd jogos trónkövetelése mellett akarunk szót emelni. Richárd mellett törünk lándsát, ő megis érdemi a trónt. Hogyan követelhetünk tehát jutalmat azért! Hisz a trón az ő jogos követelvénye! Richárd egyedül lehet a mi trónörökösünk és senki más! Eljen a mi hercegünk s majdan királyunk Richárd! Mindannyian hűséget esküszünk neki!

Közben egy komorna lépett be és tudtául adta az uraknak, hogy Richárd herceg közeledőben van. A tanácskozó urakon lelkes hangulat vett erőt és ujjongva fogadták a belépő herceget. Máris úgy hódoltak neki, mintha királyuk volna.

— Nemis lehet más a király, mint Fenséged, királyunknak legidősebb fia.

— Jogommal teljesen tisztában vagyok — válaszolta Ricárd — de meg akarom mutatni a világnak, hogy a sok cseli szövés ellenére is, győztesen kerülök ki a harcból. Az erkölcsi törvények szerint a fiú köteles atyját tisztelni. Vajjon áll-e ez akkor is, ha az apa a fiú becsületét bemocskolja, jogát lábbal tiporja? Elégé fáj nekem, hogy atyám iránt ilyen váddal kell fellépnem. Anyámat is fogságban tartja! Hitvesemet pedig elszakította tőlem. Hiába kérlette Fülöp Agost francia király, Adelhaidom fivére, az ő szabadonbocsátását, nem használt. En mindig azon voltam, hogy atyám kegyét elnyerjem, de sikertelen volt. Nagyobb szeretetet tanúsított János öcsém iránt, mint

irántam. En tehát sohasem akartam ellene lázadást szítani. Most pedig elvégre Anglia jövője áll kockán, melyet mindenáron meg kell mentenem, Fülöp Agost is segítségemre szegődött.

— Ezzel teljesen tisztában vagyunk — válaszolta lord Bigot, — csupán az érdekel bennünket, hogy Kegyelmed trónrajutása esetén hajlandó-e nőül venni a most fogságban lévő Adelheide hercegnőt?

— Mi köze hozzá — mordult rá haragosan Richárd.

— Lesz majd alkalma meggyőződni róla, hogy igenis érdekel bennünket!

— Tán belső érzelmeimet akarják feltárni? Most én intézek kérdést Kegyelmetekhez: Valóban elismerik jogos követelésemet, vagy pedig csak érdektől fűtve állanak mellém?

— Ne oly haragosan! — nyugtatta meg a püspök a herceget — a harag rendszerint rossz irányadó és most pedig Fenséged érdeke, hogy tetszésünket elnyerje.

— Lord Bigot, — fordult feléje a püspök — mi haszna önnek felidézni a herceg által rég elhatározott házasságot?

— Egyszerű! — válaszolta Bigot, mert Anglia békéje ezen mulik. Mit érünk mi a Franciaországgal kötött szövetség-gel? Csak hűbéreseivé süllyedünk és örökös adót kell neki fizetnünk. Most még van idő, mindezt megakadályozni!

— Bizza az ügyet fenséges hercegünkre — szólott a püspök, — ő a mi királyunk és mi neki törvényt nem szabhatunk.

— Egyelőre azonban még nem királyunk. Így hát jogában van mindenkinek, véleményét nyilvánítani!

Richárd rettentő haraggal fordul a lord felé:

— Ki merészel ily nyíltan szót emelni ellenem? Talán az-al éltek vissza, hogy most lopva kell az országban tartózkodnom? Vagy tán azt gondoljátok, hogy nincs elég erőm a korona megszerzéséhez? Gyűlöljétek, káromoljátok, de attvalóim vagytok és kötelességetek hallgatni! Aki csak pillanatig is mer kétkedni jogosságomban, halál fia legyen! Nem a ti kegyetekért jöttem ezuttal, mert a korona engem illet meg és ha az égben lenne is elrejtve, akkor is megszerzem! Csak szép házám földje után vágyakozom. Ez hív vissza minduntalan. Nem saját érdekem miatt tehát, hanem sajátotokért kell most határoznotok, hogy kihez pártoltok, hozzám-e, vagy János herceghez!

Aki a polgárháború hive, az épp úgy ellensége a hazának, mint Szaladin, a keresztény üldöző. Egyszerűen akarunk az istentelen mohamedánok ellen vonulni a franciákkal. Ha most hozzám csatlakoztok, úgy azonnal vonulhatunk keleti ellenségeink ellen. Hangsúlyozom azonban, hogy ezt nem kérem, hanem követelem, mert erre elsősültségem és a keresztény buzgalom jogosít!

A tüzes szavak hatással voltak a jelenlévőkre.

— Hűtünkért és Richárdért, — hangzott minden oldalról.

— Köszönöm! válaszolta Richárd. Hálámat most csak szavakban róhatom le, de elő az idő, amikor tettekkkel fogom ezt bizonyítani.

Ezzel befejezetést nyert a gyűlés.

A herceg félre vonult lord Salisburyval és annak vejével. Most pedig a püspök lépett hozzája s hizelegni kezdett: „Sose gondoltam, hogy fenséged ily szerelmes Adelheid hercegnőbe.”

— En? Sosem fogom azt az erkölctelen teremtést nőül venni. Gyűlölöm és megvetem őt! Bigotnak valóban igaza volt, de nem lett volna szabad neki ezt ily nyíltan kijelenteni. Azt is tudom, hogy nem lesz tartós a béke Franciaországgal. Egyelőre mégsem tehetek egyebet. Minden erőmmel azon leszek azonban, hogy mielőbb legyőzve őket felszabaduljunk az adófizetés alól.

(Folyt. köv.)

HIRSCHLER & TSA,
orth. füstölde, Galánta
5 kg. postacsomagokban szállít mindennemű
füstölt árut olcsó árban.
Főt. Buxbaum Józsva főrabbi felügyelete alatt

HIREK

NAPTÁR

Sabbos Vajécze, Kiszlév 10.
Gyertyagyújtás (Bpest): 3.45
שבת kimenetele „ 4.37

Vasárnap estétől kezdve: ויתן טל ומטר
Sabbos Vajislach a zman 3.45, ill. 4.35.

Lapunk chanukai kettős száma
איה dec. 16-án gazdag tartalommal fog megjelenni.

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, szíveskedjenek az esedékes előfizetési díjat azonnal beküldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

Különösen a mai nehéz időben szerfölött fontos, hogy az orth. sajtó anyagi gondoktól menten állhasson a vártán a felekezet szolgálatában. Kérjük kedves olvasóinkat: méltányolják azt is, hogyha sajtójukat támogatják, azzal saját magukat erősítik meg!

Régóta esedékes előfizetőinknek kénytelenek leszünk a lap további küldését azonnal beszüntetni.

— A budapesti orth. izr. hitközség képviselőtestülete nov. 27-iki ülésében óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök javaslatára főtisztelendő *Sussmann* Viktor rabbit egyhangulag a hitközség anyakönyvvezető rabbijává választotta.

— Jugoszláviában nincs zsidókérdés. Szarajevói jelentés szerint *dr. Kaludjerscic* volt miniszter kijelentette egy ottani választógyűlésen: „Jugoszláviában nincs zsidókérdés. A jugoszláv kormány sohasem gondolt arra, hogy a zsidók jogait korlátozza. Egy zsidótörvény, államszínnyel lenne egyenlő. Mindamellett nem engedélyezhet Jugoszlávia bevándorlást Ausztriából és Németországból.”

Elegáns modern parókák tartós

ALTSCHÜLER

készítmények

BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12

(Királyucca sarok)

Telefon: 131-079

Kizárólag elsőrendű minőség s kivitel

— Rabbik megáldják az angol királyi párt. Londonból táviratozzák: A király és királynének a londoni *East End*-ben való látogatása alkalmával, egy külföldi rabbikból álló csoport áttörte a rendőrkordont, a királyi pár elé lépett és elmondta az előírt héber benedikciót. A felséges pár meghajolt fővel figyelte az áldásmondást.

— Felhívás anyakönyvi ügyben. A kongresszusi Országos Izr. Iroda elnöksége felkéri az összes főt. anyakönyvvezető rabbi urakat, illetve az anyahitközségek anyakönyvvezetőit annak szíves megáldására, hogy a *Mellinger* Manó és *Eckstein* Háni közt állítólag 1871. évi november hó 14-én Nagysáp községben kötött házasság az őrizetükben lévő anyakönyvekben előfordul-e? Igenleges válasz az Országos Izr. Irodához (Budapest, VII. Sip-u. 12.) kérik.

— Haláleset. Nagyszalontáról jelentik: Löwy Bence, a helybeli orth. hitközség elnöke rövid szenvedés után 44 éves korában a kolozsvári kórházban elhunyt. Özvegye és 6 árvája siratja. Az oly korán elköltözött, szatmári Frankl-vó volt, szép talmudikus tudás felett rendelkezett. A Kolozsvárt lefolyt temetésén a szalontai hitközség küldöttségileg vett részt, Brisk Nathán főrabbi vezetésével, aki szívbenmákoló heszpedben búcsúztatta. וְנִצְנֵץ

— Chesvon 9, a német zsidópogromok napja, állandó zsidó gyásznap(?) Bukarestből jelentik: Dr. Niemirower országos rabbi, a román rabbiszövetség nevében azzal az indítvánnyal fordult az országos rabbinátusokhoz Palesztinába, Angliába és máshová, hogy a német zsidópogromok főnapját, nov. 10-ét, mely a héber számítás szerint Chesvon 9-e volt, az egész világ zsidóságának évenkénti gyásznapjává proklamálják.

— A bpesti orth. leánycsoport szombat délutáni összejövetelén f. hó 3-án szombaton d. u. 3 órakor a hitközség dísztermében (Dob-u. 35. III.) Schlesinger Kálmáné úrasszony Kölnből és Klopfer Vilma tart előadást.

Középeurópai egyedárusítás

ש"ס טורים, רמב"ם, חוקים, משניות
הומשים, א"ה, יו"ד
vilnai áruban, mélyen leszállított árban, prima, erős bőrkötésben (Spiegelband):
Moskovitz Adolf héber könyvkereskedő, Debrecen, Pásti-u. 2. (Válaszb.)

— Kassáról jelentik nekünk: „Többek érdeklődésére főt. főrabbinok hogyléte felől, ezúton értesítjük a n. é. közönséget, hogy I'tennek hála már jobban van”.

— Emlékezés „R. Oser Eszlárrerre” z. c. I. Hétfőn Kiszlév 12-én lesz 43 éve, hogy a mult századvégi zsidó világban R. Oser Eszlárer néven ismert élesemlejmű belényesi főrabbi, R. Oser Groszberg z. c. I., szerkesztőnk boldogult emlékü nagyatyja elhunyt. Az újabb nemezedék természetesen legfeljebb csak hírből ismerte a Tiszaeszlárról elszármazott nagy gaont. A *Jahrzeit* alkalmából a tudós nagyváradi rabbi Schwarz József közli velünk a megdicsőült ujfaluasi gaon *Reb Amrom* egy szavát, melyet a belényesi főrabbi felelti heszpedjében mondott, ami útbaigazításul szolgálhat az ifjúsági nevelés terén. Rabbi Amrom kiindult *V'zajsz Habróchó* fejezetének szavából, amint Majse Rabenú megáldotta Izrael fiait halála előtt és Oser törzséhez így szólt: „*Bóruich mi-bónim Oser* — áldott legyen gyermekektől, Oser.” Tulajdonképpen így volna helyesebb: „*Bóruich b'ónim Oser* — áldott legyen gyermekekkel Oser.” Az Irás azonban arra céloz, mondá R. Amrom, hogyha az atya el is hunyt már, de a gyermekek I'ten útjain haladnak és vallásos életet folytatnak, akkor olybá tekintik, mintha az apa még élne és a gyermekek által ő is megáldatik. Ezért van megírva: „*Bóruich mi-bónim Oser*”, hogy az elhunyt Oser (ebben az esetben R. Oser Groszberg) áldva lesz halála után is gyermekeitől, utódaitól, azaz általuk, ha azok I'tennek tetsző utakon haladnak...

— A csengeri hitközség ünnepi közgyűléséről mult számunkban közölt hirdáshoz pótlólag megemlíttjük, hogy a díszközgyűlést Kaufmann Vilmos iskolaszéki elnök megkapó beszéde fejezte be.

**SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT
STERN
SZÜCS
SZALONJÁBAN
ZEREZZE BE**

Esküvőkre belépők köleszénzése!
Szombaton zárva.

**BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9 A
TELEFON: 187-181.**

Rendelések, átalakítások, prémezések,
legfinomabb minőség és kivitelben.

Szomorú népvándorlás

December 1-én csütörtökön több külvonaton futott be Budapestre emberekkel, akiket Ruszinszkból tettek át a határon. A menekültek jórészen Huszt, Nagyszöllös környékéről valók és egyöntetűen azt mondják, hogy mielőtt át-dobták őket a határon, minden pénzüket, értéktárgyukat és jobb ruhaneműiket elszedték tőlük. A budapesti hatóságok valódi magyar vendégszeretettel fogadták a többszáz főre rúgó menekülteket, akiket élelemmel, meleg ruhával, cipővel lát el a „Magyar a magyarért” mozgalom vezetősége és nyomban akciót indítottak elhelyezésükre.

A csehszlovákok által fogatosított kiutasításokkal párhuzamosan természetesen a magyar hatóságok is kénytelenek voltak kiutasítani személyeket, akik nem magyar illetőségűek. Sajnos azonban — amint már jelentettük — Csehszlovákia nem engedi be ezeknek az új határon áttettek százainak nagyrészét, mivel főképpen *hontalanokról* van szó. Ezzel kapcsolatban a köv. megrázó értesítést vettük Pozsonyból: „A Somorja és Pozsony közötti új határra 430 hontalan lett kitéve, akiket, mivel nem csehszlovák illetőségűek, nem engednek be Csehszlovákiába. Ezek számára a pozsonyi orth. hitközség két hét előtt 70 sátort állított fel a határon, valamint konyhát és minden szükségeset. A télies időben azonban mintegy százán megbetegedtek és ezen a héten már 3 haláleset is előfordult. Ugyancsak beszámolható egy szülési esetről is. Az egész új határ mentén kitétt hontalanok számát pár ezerre becsülik és a nyomorúságuk leírhatatlan.” — Leközöltük a levelet és az illetékesek dolga, hogy ezeken a szerencsétleneken — akik ugyebár szintén csak emberek — valamelyes módon segítsenek.

— A „Sévet Szajfér” *Jahrzeitja* Budapest. Kiszlév 15-én csütörtökön lesz a halhatatlan pozsonyi gaon *R. Szimcho Binem Schreiber* z. c. I. a *Sévet Szajfér* nagynevű szerzőjének *Jahrzeitja*. Ebből az alkalmából Budapestben az orth. saschevrában szerda este mincho utáni kezdettel a gaon lelkiüdvéért nyilvános tanulás lesz, melyre az összes volt pozsonyi tanítványokat, úgyszintén más Tóradelvelőket, szívesen látunk.

— Bőjt- és imanap Amerikában. Newyorki távirat beszámol arról, hogy az amerikai rabbiszövetség hétfőt, november 28-át bőjt- és vezeklési nappá proklamálta. A szövetség egyidejűleg felhívást intézett az amerikai és kanadai zsidósághoz, hogy egy heti keresetüket juttassák el a *Joint*-hoz, a zsidó menekültek javára.

— A heti szidrához. Jákaiv ósátya éji látomásában megjelent az Örökkévaló és kinyilatkoztatta előtte az áldást, hogy „*v'hójó zaráchó kaafar hoóreez* — annyi lesz ivadékok, mint a föld pora.” Ez áldás akkor, ha Izrael a Tóra útjain halad, de ha megszegi a vallástörvényeket, akkor, I'ten ments, a versnek az lehet az értelme, hogy „ivadékokkal úgy bálnak majd, mint a föld porával”... A továbbiakban azt mondja az Irás, hogy amidőn Jákaiv felébredt, mondá: „*Má najró hamókaím haze, én ze ki im bész Elajkém, v'ze saar hasomójim* — mily félelmetes ez a hely, ez nem egyéb mint I'ten háza és ez az Ég kapuja.” Bölcsseink szerint az a hely a későbbi jeruzsálemi szentély helye volt és az Ur megmutatta a patriarchának a szentély felépítését („*má najró hamókaím haze*”), majd az elpusztulását („*én ze*”) és végül az újbóli felépítését („*v'ze saar hasomójim*”), amidőn ismét a régi fényében fog ragyogni, *bimhéro b'joménú*.

— A fehérgyarmati *Tiferesz Bachurim* új tisztikara: Weisz József, Berger József

zsef gondnokok. Gerendás Mózes tanügyi előjáró, Weisz Lajos pénztárnok, Fischer Mór ellenőr. Választmány: Weisz Mór, id. Goldstein Mór, Lebovits Ignác, Stern Herman.

Londoni levél

Az egész világsajtó beszámolt az angol alsóház azon emlékezetes üléséről, amelyet a középeurópai zsidókérdésnek szentelt. Két nagy eseménye volt ennek a gyűlésnek: Chamberlain miniszterelnök beszéde és a munkáspárt által előterjesztett rezolúció egyhangú elfogadása a kormány hozzájárulásával.

Chamberlain miniszterelnök beszédek felelevenítése azért is fontos, miután erről a beszédéről egészen ferde képet nyújtottak bizonyos híradások. A miniszterelnök többek között a következőket mondotta:

— Nyomban az eviani konferencia után vizsgálat tárgyává tette a kormány annak lehetőségét, hogy a birodalom gyarmatain helyet teremtsünk a menekültek számára. A kormány tisztában van a kérdés sürgős voltával. Ami magát Angliát illeti, a kormány hajlandó bizonyos számú menekültnek állandó, vagy ideiglenes bevándorlási engedélyt adni attól függően, hogy milyen mértékben hajlandók a felelősséget vállalni a menekültek elhelyezéséért és eltartásáért az önkéntes magán szervezettek. 1933 óta 11.000 menekült kapott bevándorlási engedélyt. Angliába, azon négyezer menekültön kívül, akik időközben más országokba vándoroltak ki.

— Ami Palesztinát illeti — ez az ország nem oldhatja meg egymagában a menekültügyi kérdést. De ez a kis ország is résztvesz a kérdés megoldásában. Az elmúlt évben a palesztinai zsidó bevándorlók 40 százaléka Németországból került ki.

— Szem előtt tartjuk az általános óhajokat, de tisztában kell lennünk azzal, hogy a lehetőségek igen korlátozottak. Az angol kormány tekintetbe veszi azoknak az államoknak a nézetét, amelyek résztvettek az eviani konferencián, nevezetesen, hogy az az ország, ahonnan a menekültek származnak, elő kell hogy segítse az emigrációs kérdés megoldását azáltal, hogy megengedi a menekülteknek vagyonuk kivitelét.

Chamberlain beszéde után került megvitatásra az a javaslat, amelyet a munkáspárt terjesztett az alsóház elé. A rezolúció követeli, hogy az angol kormány erélyes akciót indítson a németországi faji és felekezeti kisebbségek elnyomása ellen és hogy ebben az akcióban az Egyesült Államok kormányával fogjon össze a londoni kabinet.

Hajszálak végleges kiirtása villannyal, szépségápolás, szemölcsirtás:
Pollák Sarolta kozmetikus, Andrassy-út 32
Miracle szépségápoló szerek, Miracle szőrtelenítő (házi kezelésre) szétküldése utasítással. Tanítványkiképzés.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista
Speciális kivitel! **VII. DOB-UTCA 27** Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártavékony szellel,
csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Katzer Árpád szücsmester
Bunda-, róka- és szörmeáruil eli: mer em jutányosak
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Adler Magduska Budapest és Pollák Illés Budapest, jegyesek.

Frieder Irénke Sátoraljauhely, Klein Ábrahám Hajdunánás jegyesek.

Grosz Irénke és Grosz Ernő Ujfehértó jegyesek. (Az ujfehértói T. B. sziv. gratulál alapító tagjának.)

Menyasszonyi imakönyv párnázott díszkötésben, retikülben, már 6 pengőtől. — Parókák prima kivitelben, Moskovitz-féle választékkal legolcsóbban. — Talisz, gyári lerakat. — Moskovitz Adolf, Debrecen, Pásti-u. 2.

ELADÓ BRILLIÁNS ékszerekért nagy árat fizetnek. Mindennemű ékszer, óra jutányosan beszerezhető: Streicher Béla, Teréz körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETNER IMRE**, Újpest, Hajnal-u. 11. Budapesti telefon 495-119. Ékszerszövetgy.

Viktória Sajt ÖLBŐ

Lerakat: VII., Nyár-u. 34.
Telefon: 145-104.

HEIDEN JENŐ OPTIKA — FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21.
Telefon: 138-110. Szombaton zárva.

אללערלייא ספרים, סליתים

איין ענט טריקישע, טיניסער עטרוס, קאָלע-פּעל-אונד נעלעקמענטן, ענט כשרע חפליין, ומווחות, ליעפערט אללע-ביליונסט, דאס 50 יארע בעשטערענדע בעסערענארטע ספרים נעשלאָסן.

Kahn & Fried, Munkács.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készítt hullámostított hajból; javítást, ondulálást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

paróka-készítő és női fodrász.
Budapest, VI., Vasváry Pál-u. 4.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyegekben is.

HÁZASSÁG céljából levelezne jugoszlá- viai nagykereskedő fia, 25 éven aluli vagyonos, csinos, vallásos zsidóleány- nyal. Jelige: „Komoly házasság”, Blocknerhez, IV., Városház-utca 10. FERJHEZ adnám igen jó szakmával bíró szép fess leányomat vallásos: fiatalemberhez, kinek szintén van vz. lami keresete. Jelige: „Ketten kere- sünk.”

BENŐSÜLÉSRE keresek vidéki gazda- ság és jószág kezelésében jártas egyént. Jelige: „48 év körül.”

ORTH. HÁZASPÁR vállalja szeszáru-, fűszer-, liszt-, termény-üzlet és konyha vezetését szerény igényel. Esetleg gazdaságba is menne. Jelige: „Vegyész- iparja van.”

Jelígés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

JÓMEGJELENÉSÜ fiatal bóchür jóré somájim v'talmid chóchom, szakmával, elvenne leányt, aki által kijuthatna Amerikába. Jelige: „Mispóchó mejü- cheszsz.”

BENŐSÜLÉSRE keresek bóchür tal- midchóchom müflog v'jóré somájim, aki megszakitás nélkül jesiván tanul: szép, tüchtig leányomhoz. Hozomány megállapodás szerint. Jelige: „Sidüh hógün.”

18 ÉVES, vegyeskereskedésben, könyve- lésben és levelezésben jártas, 4 polgá- rit végzett fiamat odaadnám tanul- nak iparba, vagy üzletbe; esetleg gyá- kornoknak fakereskedésbe. Keller Mór Salgótarján.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalmakra (barmicvá, chaszene, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekiül- dése ellenében, psettlit külön díjazás- sal, diszkréció mellett szállít: Braun Izrael rabbi, Bpest, Izabella-u. 36.

HÁZITANITÁS. Állástalan okl. tanítók, tanítónők, tanárok szerény díjazásér- vállalják elemi és középiskolai tanulók korrepetálását, valamint egyes tárgyak (nyelvek, matematika, zene, rajz, bármicvó-előkészítés stb.) okta- tását. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, VII. Wesselényi-u. 44. Telefon: 144-085.

GYERMEKKOCSIT

Friedmannól, Dobozi-u. 7.
Telefon: 135-571.

GYAKORLOTT sofőr szombattartó, állást keres Pesten vagy vidéken. Szükség esetén autóval is rendelkezik. Kornfeld, Bpest, Kazinczy-u. 6/a II. 18. FELVESZÉK azonnalra rőfősüzletembe jobb orth. házból való segédet, havi 20 P fizetéssel és teljes ellátással. Ugyazintén felveszek 15 év körüli tanu- lóút. Friedmann Ferenc, Kiskun- majsza.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

ZIKÓRAJN L'MAJSE cím alatt megje- lent kitünő széfer a Chaszam Szaffér- ról, a halhatatlan gaon eljövendő szá- zadik Jahrzeitja alkalmából. Megren- delhető a szerzőnél: Schwarz József rabbi, Oradea, Piata M. Viteazul 5.

HASZNÁLT טוים, רמבים, חוקים, מניוה, חמישים מנינים, יודי שו"ת, מנירות, állandóan nagy raktár, olcsó, angró árban. Moskovitz Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Válaszbélyeg.)

ELSŐRENDÜ orth. kóser házikoszt Lu- kácsfürdő közvetlen közelében: III., Zsigmond-utca 21. II. 3.

HÁZASSÁGOKAT eredményesen közve- tít: Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi- utca 111.

FIAM részére, jó üzleti pozícióban, 32 éves, szigorúan vallásos leányt kere- sek. Jelige: „Hozományjal.”

FELESÉGET keresek, aki Észak- vagy Dél-Amerikába való bevándorlástomat lehetővé teszi: Jelige: „Boldogság.”

CIPÓKRÉM stb. készítéshez társulhat pár száz pengővel, főleg Pest- Gyön- gyös-, Szeged-vidéki jó eladó. Jelige: „Közreműködő.”

JÓMEGJELENÉSÜ fiatal bócher, kinek szép hangja van, elvenne olyan leányt, aki által Amerikába kijuthatna. Jeli- ge: „Diszkrét legyen.”

ELKÉSZÜLT EREDETI SZÖRMEMODELL-

JEIM bemutatását elkezdtem.

PHILIP SZÜCS

Budapest, Szent István-körút 23.
Telefon: 125-028. Szombattartó cég.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללעמעיינע יידישע צייטונג

ג"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FUGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót

Szerkesztőseleg és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C

Telefon: 1-238-08. Csekkaszám: 50.791

gész évre 20 pengő. Külföldre P 2t

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

Chanukalángok fényénél

Irtá: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke

וְהָיָה כֵּן הָיָה אַחַשְׁבָּל אֶת יְרוּשָׁלַיִם בְּנֵרוֹת, אַחַר ר' אַחַשְׁבָּל לֹא חָתָה קוֹרָא אַחַשְׁבָּל נִשְׁיָן אֱלֹהִים אַחַשְׁבָּל נִשְׁיָן אַחַשְׁבָּל רַבְּבֵי הַקְּבִי' מוֹצֵא אֵת אֹתוֹת הַדְּמָשַׁי (לִקְוֹט שְׁמֵעוּנִי צִנְיָ) Cefanjo próféta hirdeti az első fejezetében: „Ebben az időben kivizsgálom („achapész”) Jeru- zsálemet gyertyák fényénél.” Rav Acho szerint úgy is lehet olvasni: „achapész”, ami azt jelentené: „Szabadságot hozok neki gyertyák fényénél.” (Mid- ras Jalkut Simajni, Cefanjo.)

Az emberiség kulturtörténetének kiemelkedő mozzana- tait jelenti az, amikor kiváló szellemek figyelmeztetik a tár- sadalmat a dolgok mélyére való tekintésre, amikor fölrázzák a lelkiismeretét, hogy a külszín miatt ne feledkezzen meg az élet komolyabb oldaláról, hogy a sima felszín ne felejtse el vele a feszültségeket, a méhükben meglepetéseket hordozó lehetőségeket, amelyek szembeszökően magyarázzák meg a jezsajási igét: „Lealáztatik a halandó büszkesége, legörnyed az ember gögőssége és csupán az Örökkévaló I'ten bizonyul majd fenségesnek.” (9. fej.) „ישׁע נְבוֹתָא אֲדָם וְיִשְׁכַּל רֹחַ אֲנִישׁ (ב) Ilyen értelemben nevelték a mi prófétáink Izráelt, amikor jó sorsa közepette I'tenre mutattak, amikor egy Hajséa azt kötötte a nép szívére: (9. fej.) „Ne vidulj, Izrael, még ha pogányok tombolnak örömtől, ne örülj ha elpartoltál I'tentől.” Ennek a nevelői munkának szolgálatába állította vallásunk a mi ünne- peinket, amelyek bűnről, bűnhődésről, a gonoszság ascarkodá- sáról szólnak, de az igazság győzelméről, I'ten gondviseléséről, mindenható igazságszolgáltatásáról is és az eseményekkel kap- csolatban szívünkbe akarják vénsni Doniél 4. fejezetének igé- jét: „Az örökös gondviselés határozatától rendelkezett, hogy a balandók megtudják, hogy a Legfelsőbb uralkodik az embere- ken és annak adja a hatalmat, akinek akarja.”

A mostani Chanuka alkalmából nincs szükség ilyen figyel- metzésre. Az elbizakodástól nem kell az embereket elriasztani, mert a mai emberiség érzi a szomorú helyzetet. A gondtalan- ság napsugara helyett az aggodalom fellege vonja be látó- körünket és a verőfény helyett az atmoszférát mérges gázok töltik meg. Nem arról szólnak az ünnepek, hogy nem kell elbizakodni, hanem inkább azt akarják a szívünkbe írni, hogy a kétségbeesésre hajtó viszonyok dacára sem szabad elveszte- nünk bizalmunkat, hanem állandóan lebegjen szemünk előtt a prófétai íge: „Hiszen te öröktől fogva ugyanaz vagy, szent I'tenünk, ne engedd, hogy elpusztuljunk, hiszen I'tenünk bü- netésül rendelted az ellenséget és feddésül hoztad reánk.” (Chavakük 1., 12.) Ez a vallomás szól hozzánk akkor is, amikor Chanuka alkalmából visszazáll emlékeztünk a 21 évszázaddal ezelőtt lefolyt eseményekre. Nagy küzdelmekről szól a nap, de nagy szenvedésekről is. Aki a Megilasz Antió-

chusi olvassa, láthatja, milyen nehéz sorsa volt akkor a zsidó- ságnak. „Köröskörül ellenség vette körül az országot, aki a nép belső erejét is szét akarta málasztani.” (Omajsz 3.) Észa- kon a szirusok, keleten a nabateusok, délen edomiták, nyugta- samaritanusok, a tengerpart felől a hellének, a görögök fenyegették a népet — mint pogányok — és mind mögött ott állott egy-egy Palesztinán kívüli nagyobb ország. Mind- chhez hozzájárultak a belső nehézségek. Magában Jeruzsálem- ben a lakosság egy nagy része hitszegőkből, a Tóra törvényei- nek elvetőiből, hitlenekből és elpartolókból állott, akiknek fontosabb volt a pogány társadalomban való karrierjük, mint a zsidó valláserköles ügye. Milyen szomorú volt a helyzet, ami- kor a főpapi méltóságot megakarták vásárolni a pogány ural- kodótól egy Jazon. Ilyen hitszegő volt (a később megtért) Alkimosz, akit eredetileg Jokimnak hívtak. Róla a köv. törté- netet közli a hagyomány (Berészis Rabbo 65): Unokaöccse volt Jajsze ben Jajezernek, akinek a nevét az I. Perekből is- merjük. Történt egyszer, hogy Jokim szombaton lovon nyargalt és elérkezett egy helyre, ahol nagybátyjának szánt bitófa volt és szótl hozzá: „Nézd, hogy az én uram milyen lovat ajándé- kozott nekem és lásd milyen lovat (bitófát) ajándékozott a te urad nekem...” Erre azt felelte neki a mester: „Ha ez tör- ténik I'ten bosszantóival, mi lesz tehát azokkal, akik teljesítik az akaratát.” Ez a vértanúi kitartás és bizakodás az I'teni igaz- ságban adta meg az erőt a chasmonesuk idejében is és ezért hálát adunk I'tennek a chanukai imánkban „Al baniszim v'al hapürkon — a csodákért és a megváltásért.” Nemcsak egy cso- dáért, hanem többért. Csoda volt az, hogy egy maroknyi csa- pat legyőzhetett egy hatalmas birodalmat. Világpolitikai érte- lembe megvalósult Rasi ama példázata, amelyet a hetiszakasz elején olvasunk a kovácsműhely egyetlen szikrájáról, mely lángbaborított sok teverakomány lentőmeget... A makkabeusi szikra is megemésztette száraz tarlóként a görög-szir zsar- nokság felfújt hatalmát! És csoda volt az is, hogy az egy napra való szent olaj 8 napon át világított. Tehát nemcsak a győzelem fátylaja gyulladt ki, hanem az eszme mécsese is. Azóta a hitétől el nem partoló zsidóság nem tud magának más szabadságot elképzelni, mint a Tóra értelmében való erkölcsi megújodási lehetőséget. Ezért a Chanuka a mi szá- munkra nemcsak visszaemlékezés, hanem figyelmeztetés, nem- csak biztatás, hanem irányadás. Ami történt egyszer, az tör- tényék ezentúl is. A Chanuka hősei küzdöttek, szenvedtek a Tóráért, összefogtak, dolgoztak a vallásért, megvetették a hellenista pogány eszméket és egyetlen céljuk volt: kivívni Izráel számára a fizikai lehetőséget a vallás nyugodt meg- tartására. A mai helyzetünkben is: a vallásához ragaszkodó zsidóságot csak ez az egy cél kivívása vezérleje.

Mindezt a gondolatot fejezi ki a Midrás bölcse, amikor

Függöny tisztításra is Király gőzmosóda festő vegytisztító

VII. Király u. 15. (Höllő utcai oldal) tel: 131-335. VI. Dohány u. 5/b. Tel: 131-546. XII. Hajdu u. 12. Tel: 290-506.